

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Vita Petri Canisii De Societate Iesv

Rader, Matthäus

Monachii, 1614

I. Quid Romæ gesserit Canisi[us].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70957)

DE VITA R.P.
PETRI CANISII

LIBER SECVN-
DVS.

CAPVT L.

QVID ROMÆ GES-
SERIT CANISIUS.

*Septimum
iust Ro-
mam Ca-
nisius.*

Aud ignarus sum nullam
esse virtutem, fuisse Ro-
mæ; sed Romam pietatis
caussa adiisse, Romæque
sanctè vixisse, & aliis vitæ morumq;
innocentia documento fuisse, id de-
mum in laude ponendum esse. neq;
enim locus quemquam sanctiorè fa-
cit; sed Sanctus locum efficit sanctū
& religiosum. Sæpe adiit urbem Ca-
nisius, & longis itinerum molestiis
fatigatus, nunc à summis Pontificib⁹
euoca-

euocatus, nunc à Cardinalibus de-
ductus, aliàs à Societatis præsidibus
citatus, semper tamen impressa pie-
tatis vestigia reliquit; iam publicæ
Germanorum saluti intentus, quib⁹
iuuandis salutaria Pii & Gregorii
consilia suggessit: nunc inter dome-
sticos, illustres radios sanctitatis spar-
sit; nunc imminentem purpuræ ho-
norem fuga declinavit; nunc cultu
sanctorum & Martyrum pignoribus
venerandis ingentes pro fide & reli-
gione propugnanda spiritus hausit.

a Septimo & quadragesimo post mil-
lesimum quingentesimum, primùm
ab Ignatio vocatus urbem est ingres-
sus: post *b* biennium aut paulo ante
ab eodem ex Sicilia ad solennia vota
suscipiendareuocatus. Trib⁹ postea
Generalib⁹ creandis *c* Layne, *d* Bor-
giæ & *f* Mercuriano interfuit, extra
ordinem etiam cum *e* Othone Car-
dinale, & Præsule Augustiano in Vr-
bem profectus. Et à Gregorio XIII.

a CIO. 10.

XLVII.

b CIO. 13.

XLIX.

c CIO. 13.

LVIII.

d CIO. 13.

LXV.

f anno CIO

10. LXXIII.

e CIO. 10.

LXVIII.

f anno CIO.

10. LXXIII.

I s voca-

vocatus. Sed quid in vrbe gesserit Canisius, partim supra expositū est, partim Sebastianus Beretarius, qui hodieq; Romæ viuit & spectator adfuit, cum Romæ Canisius esset, hisce verbis ad me ex vrbe perscriptis eleganter narrat.

15. 15.
LXXII.

Extincto interim beata memoria Francisco Borgia, Societatis vniuersæ Antistite, Patres Romam euocati, ad surrogandum Borgia successorem (quem Euerardum Mercurianum Leodiensem renunciarunt) cœtum egerunt, cui ex lege Canisius quamuis præsens, sed iam Prouinciali præfectura defunctus non interfuit; nihilominus, quod proximum erat, Congregationis custodia illi demandata est, & claustrum ianua commissâ; munus non nisi primario alicui de Societate viro demandari solitum. Occasio Canisii accersendi illa fuit. Conflato, auctore Pio V. Pont. Max. inter Romanam Ecclesiam, Hispaniæ Regem, & Venetorum Rempublicam foedere aduersus Turcam Italiæ imminentem, ac post partam

tam nobilem illam naualem victoriam ad
 Echinadas, ac post Pii V. mortem rescissos
 Gregorius XIII. qui Pio successerat, magno
 animo belli consilia susceperat, spe concepta
 (ex vires hac conspiratione Christianæ Reip.
 accesserant) fore ut à Græcia ceruicibus Tur-
 carū iugū pelleretur & utraq; Ecclesia in an-
 tiquam concordiam reuocaretur. Hac spe de-
 iectus in tantum incidit mærorem, ut dolo-
 rē suum in omni sermone præferre non du-
 bitaret, Græcorū damno maximè permotus.
 Agebat adhuc in Vrbe magnus de causis
 Trucksessius Augustanus Cardinalis, is ad a-
 uertendum ab ea molestia eius animū, Ponti-
 ficem admonuit, finitimæ Germania mala
 non minori illi curæ, quam Græcia toto ma-
 ri à nobis dissitæ esse debere, faciliusque
 eius vulnera adhuc recentia, quàm Græcia
 iam inueterata sanari posse. Non auer-
 sis auribus hæc accepit Pontifex, desperataq;
 Græcia ad opem Germania ferendam omne
 studium conuertit: consilium ad id quaren-
 ti; neminē posse, commodius consiliū rei toti-
 us expedire, respondit Augustanus, quam
 Petrum

Petrum

Petrum Canisium, è Societate Iesu virum doctrina fide, vitæq; sanctitate, Germania tota in primis clarum; ipsum Germaniam penè omnem, primariasq; Vrbes lustrasse, viros principes adisse, quo morbo singulae quæque partes laborent, inspexisse; quibus remediis sanari possint, omnium optimè tenere. Accitus Romam, nullum esse docuit presentis remedium, quàm si Germanorum alumnorum Collegium, iam inde à primis nostræ Societatis initis Roma institutum, per id tempus ad eam paucitatem redactum, ut raro admodum duodecim alumnorum numerum excederet, subleuaretur, aliâq; per Germaniam eiusmodi Collegia excitarentur, quibus Germani adolescentes Ecclesiastica disciplina doctrinaq; Catholica & literis educaretur, his postea parœciæ cathedræ, aliâq; Ecclesiastica munera demandarentur, nullare magis Germaniam laborare, quàm inopia doctorum Sacerdotum, qui præ sint Ecclesiis & animarum curæ, populos sincera doctrina erudiant; & loquaci audaciæ hereticorum doctrinâ & Evangelica veritate sese op-

se opponant. Probatum est sapientissimo Pontifici integerrimi hominis consilium. Inde Germanicum Collegium in Vrbe, ad hanc, quam nunc videmus, amplitudinem redactum, aliâq, quæ nunc felici cursu progrediuntur, variis Germaniæ in Urbibus instituta annuo prouentu copiam simul honestorû, simul & doctorum Sacerdotum Germaniæ suppeditant, qui quocunque mittuntur, heresin profligant. Profuit consilium non Germaniæ solum, sed aliis etiam nationibus, maiore quàm Germaniâ peste laborantibus quippe Germanici Collegij exemplo & consilio à Canisio indicato, eodem fermè tempore, ab eodem vigilantissimo, & religionis propagandæ studiosissimo Pontifice, alia Collegia in Vrbe instituta: Anglorum primum, numero studio, & virtute Germanico haud multum impar. Neophytorum alterum, in quod tenera ætate adolescentes ex Iudaismo & Mahometanismo ad Baptismum admissi cooptentur. Hi Christiana disciplina & moribus instituti, præter latinæ literas, Hebraicarum etiam literarum

in

in usum latinæ Ecclesiæ Romæ egregiè studia promouent, ne in rebus dubiis ad infideles interpretes confugiendum sit. Maronitarum tertium haud ita multo post Collegium erectum. Quæ una natio in Oriente toto, omnibus aliis deficientibus, in fide semper mansit, & manet adhuc Romanæ Ecclesiæ incredibili aduersus Romanum Papam & Papæ nomen reuerentia. Græcorum quartum; varia denique in exteris nationibus, Dilingæ, Vienna, Remis, atq; adeo etiam apud Iapones & Paganos coetus aluit adolescentum, quibus domicilia in spem orbis totius ad Christum reuocandi collocauit.

His magnis operibus ab uno Canisio initium profectum. Discessit tandem Roma, & dictum, seu factum causa inuenta, cur repentino discesserit, quod suboluisset (ut rumor, seu verus, seu vanus; certe ferebatur) Romanum Pontificem, adnitente iam olim Augustano, de illo sacra purpura ornando cogitare. Sed extincto sub initium aduentus Canisii Cardinale

res

res sopita est. Virtutem interim Canisii illustrabant. Roma studium ardorque diuini honoris amplificandi, eaque diligentia, quam quoties ad Urbem venit, pauculis illius Collegii Germanici reliquiis, quae tunc erant, quas tanquã sua viscera intimo animo complectebatur, aliisque eiusdem gentis nobilibus viris, ac studiosis adolescentibus excolendis adhibuit; illos modo adiens, modo aduocans, ad pietatem & fidei Catholice constantiam, & ut aduersus hereticorum mendacia, in hac vera religionis arce, sincera doctrina se munirent, hortabatur: tum diligentiam multam in multis & claris virtutum exemplis, ad pietatem ad exterarum gentes promouendam, cognoscendis contulit. Frequentabat non tantum templa augustiora, sanctorum calitum memoriis reliquiisque veneranda, sed Oratoria etiam, & conuentus insigni pietate illustres, quibus Christiana pietas magna hominũ frequẽtia colitur, aut Christiana in egentes charitas magno exẽplo exercetur. Inuisebat hospitales domos.

domos tum antiquas, & magnis vectigalibus fundatas, tum recentes piorum tantum liberalitate sustentatas, quantumq; ex vtrisque boni ad homines promanaret, diligentissime adnotabat. Xenodochium sanctissime Trinitatis admirabatur, multis sæpe hominum millibus aduentantium largè sufficiens, nullo alio vectigali, quàm quotidianis piorum Eleemosynis, abunde suppetentibus; tum statis horis illustri spectaculo fuisse è prima nobilitate multitudinem virorum & faminarum, utramq; suo sexui seorsim inservire, advenarum pedes lavare, ministrare ad mensam, monita ad pietatem dare, qua animi comparatione, quaq; religione sacra templa adenda, & uniuersa illa sacra expiatio foret obeunda, edocere, aliaq; pietatis officia prestare, quæ alii literis mandarunt: Et hæc quot annis per sacros hebdomada sanctæ, & Paschæ dies usitata & vulgaria esse, quid præsens in Iubileo vidisset & sensisset? Sodalitates præterea piorum hominum, qui honestas, inopes tamen familias, quas pudor à mendicando deterret, collatu corrogatisq;

Elee-

*Eleemosynis sustentant; alias, quæ magnum
 Virginum numerum collata dote ad honesta
 adiuvant coniugia cognoscebat. Tum pios
 cætus indagabat magno numero, frequen-
 tiaq; diuina mysteria obeuntium, piosq; con-
 uentus celebrantium. In iis maxime frequen-
 tabat inclytam illam, atq; inter magna vrbis
 lumina, clara luce collucentem venerabilem
 sacerdotum piorumq; virorum congregatio-
 nem Oratorij nuncupatam, multumq; fami-
 liaritate utebatur, B. Philippi Nerij institu-
 toris, adhuc in humanis agentis, eiusq; disci-
 pulorum, qui tum præter cæteros florebant;
 Francisci Mariæ, Taurusii, Cæsaris Baronii,
 magni alterius Ecclesiastica antiquitatis lu-
 minis, Ioannis Francisci Boldrinii, quorum
 duo priores suis virtutibus, & vitæ sancti-
 monia, per multos annos sacra purpura illu-
 strati, aternis iam cum Deo præmiis fruun-
 tur; tertius Auenionensis Archiepiscopus,
 pari vitæ integritate dignam tanto munere
 operam suam nauat Ecclesiæ. Vir igitur sanctus
 à viris sanctis, fama iam ante notus magno
 in honore habebatur: & verò ea hominis erat*

K præ-

presentia, & ea honestè faciei & totius vultus ad modestiam compositi dignitas, ut vel silente fama benevolentiam & reuerentiam sibi conciliaret, oratio spiraret sanctitatem. Incredibilem apud hos, perpetuamque hominum frequentiam pietatis studia colentium obseruauit. Multos præterea viros principes, tum Ecclesiastica dignitate insignes, tum nobiles Romanos commemorabat nominatim, quorum cum copiosas Eleemosinas, tum memoranda facta, insigniaque virtutum exempla recensebat. Hæc pusillo tum gregi Collegij Germanici, alijsque studiosis Germanis adolescentibus exponebat, eosque ad ista aliaque eiusmodi accuratè indaganda & recognoscenda accendebat, ut se, cum in Germaniam redirent, oculatos testes Romanæ pietatis exhiberent, aduersus impios latratus veritati obsistentium hereticorum, docebatque multorum Germanorum culpam, qui Romæ diu versati, adhæc tanta, & tam illustri laude digna exoculati, ad improbatantum, & relatu indigna, quæ de Romanis rebus in
Germa-

Germaniam perferrent, mentis aciem intendere-
 rent, & ad feda vlcera, qua heretico-
 rum fecerat impietas, ipsi vngues accede-
 rent. Et sanè mirum non est in tanta Ci-
 uitate, tanta omnium gentium colluione,
 in feraci solo, fecundaque segete, herbas
 saepe noxias, & aliqua vitiorum semina
 succrescere. Querebatur igitur vir diuini
 honoris studiosissimus, qua natura vitio in
 magna multitudine fieri solent, ea quo-
 dam modo ad instituta conuerti, & pauco-
 rum culpam in ciuitatem omnem conferri:
 Ingentem verò laudum siluam, à tanta vir-
 tutum multitudine enatam præteriri. Ita
 vir summe industrius nunquam de diuina
 causa promouenda, fideque Catholica con-
 stituenda cogitationem ponebat; & cum,
 quid ipse faceret, exponebat, quid ex illo
 imitari ipsi deberemus, doceba-
 mur. Et hæc Bere-
 tarius.